

A promoción do catalán no sistema universitario de Cataluña

JORDI MATAS DALMASES

Vicerreitor de Política Lingüística e Estudantado da Universidade de Barcelona

A perspectiva que ofrezco nesta comunicación é o resultado dos meus oitos á fronte da Vicerreitoría de Política Lingüística na Universidade de Barcelona. Como queira que non son filólogo, tal perspectiva pode resultar un tanto distinta do agardable, polo que farei algunhas reflexións sobre o que se fixo en Cataluña para impulsarmos a política lingüística universitaria que, confío, poidan ser útiles para o que está a ocorrer en Galicia ou noutras comunidades onde hai tamén en marcha un proceso de planificación lingüística universitaria.

A Universidade de Barcelona, como o resto de universidades catalás, ten unha lingua propia, que é única e exclusivamente o catalán (así o establecen os estatutos de todas as universidades catalás), mentres que como linguas oficiais están o castelán e o catalán. Se non estou errado, penso que é a universidade máis grande do Estado con dúas linguas oficiais e unha lingua propia que non é o castelán.

As reflexións que a seguir se presentan, acompañadas tamén dalgúns retos, proxéctanse desde dúas perspectivas: desde a do propio contorno universitario, naquilo que ten a ver coa pouca normativa que hai que aplicar –contorno político e, asemade, normativo– e desde a perspectiva interna da Universidade. Cómpren, penso, algunhas recomendacións para impulsarmos correctamente unha política lingüística no marco dunha universidade.

En primeiro lugar, desde unha perspectiva catalá a situación da lingua catalá na universidade de compararmos a época de finais dos setenta até hoxe –estamos a falar daquela dun período duns 30 anos– presenta un balance positivo. Deixamos atrás

unha posditudura salvaxe que, entre outras cousas, oprimía a lingua catalá e unhas reivindicacións na transición que, entre outras cousas tamén, reclamaban a presenza da lingua catalá en distintos ámbitos públicos, entre eles o universitario.

Trátase dunhas reivindicacións iniciais que conseguiron un bos froitos inmediatos, e mesmo aínda hoxe se pode afirmar que vivimos da experiencia desas reivindicacións. Por tanto, insisto, o balance é positivo; avanzamos, a lingua catalá está evidentemente moito máis presente nas aulas, nas universidades, que hai 30 anos. Malia iso, como agora veremos, non está plenamente normalizada; é dicir, aínda temos que percorrer moito camiño e o que lles pido ás actuais autoridades políticas, aos actuais responsables políticos de universidades e de política lingüística e aos actuais responsables académicos (aos reitores basicamente) é que lle dean un novo pulo, firme e atrevido, á lingua catalá nas universidades¹.

Durante estes 30 anos de funcionamento das institucións –remítome ás primeiras eleccións autonómicas de 1980– impulsáronse proxectos lingüísticos e programas de inmersión para o ensino primario e secundario, mais nunca se definiu un modelo de política lingüística para as universidades catalás. Houbo, por tanto, un modelo de inmersión lingüística para o ensino preuniversitario que, como saben, implica a realización de todas as materias até o bacharelato en lingua catalá e que está a funcionar perfectamente².

Porén, desde e para o ámbito universitario non se deseñou nunca un modelo de política lingüística, penso que, basicamente, por dúas razóns:

- O famoso principio de autonomía universitaria que case sempre significa pasarlles ás universidades aquelas cuestións que a Administración non sabe ou non quere resolver, caso da política lingüística.
- A consideración do ensino superior como algo tan superior, por así dicilo, que non pode estar sometido a directrices políticas e moito menos en cuestións de tan pouca entidade como a presenza dunha lingua minorizada nun ámbito universal. Noutras

¹ Repárese que en Cataluña o número –se cadra excesivo– de universidades chega a 12 (5 privadas e 7 públicas).

² Un dato curioso que achego, pois teño a sensación de que a perspectiva ou imaxe sobre tal modelo que hai fóra de Cataluña non ten nada a ver coa que hai dentro, indícanos que o nivel de coñecemento da lingua castelá por parte do alumnado catalán sobre o que se aplicou ou se está aplicar o devandito modelo de inmersión lingüística é mesmo superior ao de comunidades autónomas castelás.

palabras: ter que interpretar unha directriz política en materia de política lingüística nun ámbito de educación superior non parece estar moi ben visto.

Por tanto, insisto, a diferenza do que ocorre na educación primaria e secundaria, non hai un modelo de política lingüística para as universidades catalás.

Como xa foi sinalado, a lingua catalá aínda non chegou ao grao de normalización pleno na universidade nin no ámbito da docencia nin no da investigación. O certo é que todas as universidades fixemos nestes anos o que puidemos para impulsarmos unha política lingüística que garanta que o catalán sexa unha lingua de prestixio universitario. Isto é o que tentamos facer desde hai moitos anos as persoas responsables en materia de política lingüística dentro das universidades, pois desde que temos un parlamento e goberno autónomos –ano 1980– ningunha maioría política parlamentaria e gobernamental foi quen de reflexionar sobre a política lingüística universitaria e, de xeito acordado coas universidades, definir obxectivos ou o rumbo que se quere seguir en materia de política lingüística. É certamente unha política ás veces complicada, mais precisamente por iso require a participación dos nosos responsables políticos.

Cómpre termos en conta que durante 24 anos –desde o ano 1980 até 2004– a política universitaria e a política lingüística estiveron en mans de Convergència i Unió, e tras as eleccións autonómicas de 2004 até hoxe mesmo ambas as políticas están en mans de Esquerra Republicana de Catalunya. Así pois, tanto a política lingüística como a política universitaria estiveron sempre en mans dos partidos situados, dentro do eixe nacional, como máis catalanistas. Malia iso, insisto, aínda estamos nun proceso, que eu cualificaría de tímido, de impulso da política lingüística no ámbito universitario.

Aprobáronse, iso si, algúns artigos e algúns –non moitos– preceptos legislativos en distintas leis e mais no Estatuto de autonomía de 2006, mais que aínda están sen desenvolver e que, por tanto, reivindicamos desde aquí que se desenvolvan, que se aplique, en definitiva, a normativa vixente en materia de política lingüística universitaria.

Por exemplo, aínda non se aplicou o artigo 9 da Lei de política lingüística (LPL), do ano 1998 (sucesora da Lei de normalización lingüística do ano 1983), que establece que todas as universidades deben ter un regulamento de usos lingüísticos. Aínda hoxe hai universidades sen tal regulamento, entre outras cousas, porque teñen medo a que estes regulamentos sexan impugnados. Así mesmo, aínda non se aplicou o que establece o artigo 24 da LPL, cuxo contido tamén reitera o artigo 6 da Lei 1/2003, de universidades de Cataluña, que sinala na súa alínea 3.ª o seguinte:

O profesorado dos centros de ensino universitario de Cataluña debe coñecer suficientemente as dúas linguas oficiais, de acordo coas esixencias da súa tarefa docente. A presente norma non é aplicable ao profesorado visitante e a outros casos análogos.

Quere isto dicir, que o Goberno, consonte á normativa vixente e a través do Consello Interuniversitario de Cataluña, debe garantir que nos procesos de selección, de acceso e de avaliación se concrete este coñecemento suficiente. Este é un artigo que, reitero, aparece xa na LPL de 1998 e na Lei de universidades de Cataluña (LUC) do ano 2003. Recolle algo tan simple e de sentido común –semella máis unha reivindicación de finais dos 70 que non de comezos do século XXI– como é que calquera profesor ou profesora deba coñecer as dúas linguas oficiais que hai na comunidade. Se non coñece algunha destas dúas linguas non pode chegar a ser profesor dunha universidade catalá.

Estes dous artigos foron aprobados por unanimidade por todos os partidos políticos –desde o Partido Popular até Esquerra Republicana de Catalunya, pasando polo Partit dels Socialistes de Catalunya, Convergència i Unió e Iniciativa per Catalunya– e sen emenda ningunha. Por desgraza, até hoxe ningún responsable político de universidades foi capaz de aprobar un decreto que desenvolva este artigo e onde se indique como se debe aplicar por parte das universidades. Só hai unha universidade en Cataluña –a Universidade de Barcelona– que se atreveu a desenvolvelo e, por tanto, a aplicar a normativa vixente.

Como agora veremos, desde o ano 2004 na Universidade de Barcelona a todo o profesorado de novo ingreso se lle esixe como requisito que acredite o coñecemento das linguas castelá e catalá³. A primeira, como queira que a Constitución española establece que o seu coñecemento é obrigatorio (non se pode alegar o seu descoñecemento), unicamente se lle esixe ao profesorado estranxeiro, mentres que a segunda se lles esixe a todos aqueles profesores ou profesoras que non poidan acreditar o coñecemento do catalán por non teren realizado o bacharelato en Cataluña. É esta unha cuestión fundamental para garantirmos, entre outras cousas, os dereitos lingüísticos do estudantado, dado que se un alumno ten dereito a empregar o catalán ou o castelán, o profesorado ten a obriga de entender as dúas linguas. Pensemos que un profesor ou

³ Tanto para o catalán como para o castelán –este último unicamente para o profesorado estranxeiro– esíxese o nivel C, que supón comprender e saberse comunicar na lingua en cuestión. É un nivel que o alumnado alcanza cando remata o ensino secundario obrigatorio. Para o acreditar, as universidades fan exames –recoñecidos e homologados pola Generalitat– adaptados ao profesorado e á docencia universitaria en que prima a comunicación sobre as cuestións gramaticais.

unha profesora xa decontado no seu labor cotián ten que corrixir exames, traballos... que poden estar en catalán e castelán; cubrir documentación etc. Así pois, como se poden garantir os dereitos lingüísticos dos estudantes con, por exemplo, un profesor chinés que non sabe castelán? Cunha profesora extremeña que non sabe catalán? Sinxelamente, non se poden garantir.

É máis, a propósito deste artigo 6.4 da Lei de universidades de Cataluña que esixe o coñecemento das dúas linguas oficiais, ao cabo de dous anos, en febreiro de 2005, todos os partidos políticos impulsaron e aprobaron unha moción parlamentaria –por tanto, unha exixencia– en que se lle advertía ao conselleiro de Universidades –de ERC– da existencia de tal artigo e se lle esixía a aprobación dun decreto no prazo de tres meses. Tres anos despois o devandito decreto aínda non está elaborado.

E aínda máis, hai relativamente pouco, o 14 de xuño de 2008, nunha reunión do Consello Interuniversitario de Cataluña, os doce reitores e reitoras das universidades catalás acordaron aplicar, malia non haber un decreto que o desenvolva, por unanimidade o artigo 6 da LUC. No entanto, a realidade indícanos que só a Universidade de Barcelona o aplica⁴.

Quere isto dicir que nin os políticos responsables de universidades nin os reitores están a aplicar a LUC, en concreto este precepto que afecta á política lingüística universitaria. Sería desexable, e así o solicito, que en política lingüística universitaria houbera menos hipocrisía e menos medo –a política lingüística universitaria sempre se baseou no medo e na hipocrisía– por parte dos reitores e dos responsables políticos. Isto é, se hai un precepto legislativo que indica por onde se debe seguir, non se entende que se mire para outro lado e se prescinda do que establece.

Mais a situación aínda se pode agravar de repararmos en que desde agosto de 2006 hai en Cataluña un novo estatuto de autonomía. Non coñezo ningún reitor que se opoña ao articulado do novo texto estatutario de Cataluña, nin tampouco coñezo ningún reitor nin ningún político con responsabilidades en materia universitaria ou membro do actual goberno tripartito de Cataluña que estea á espera dunha sentenza contraria ao Estatuto por parte do Tribunal Constitucional. De certo que cando esta chegar e no suposto de limitar algúns dos artigos do Estatuto, todos os reitores e toda a clase política con razón sairán á palestra indignados, mais se queremos unha defensa do

⁴ As restantes universidades axiña se desmarcaron de tal acordo e aínda hoxe se está á agarda de que comecen a aplicalo.

Estatuto o que cómpre facermos en primeiro lugar é aplicármolo, e o certo é que nestes intres os poucos preceptos que hai en materia de política lingüística non se están a aplicar.

Xa que logo, aquí de novo pido unha certa coherencia e menos hipocrisía. Se realmente consideramos que o Estatuto de autonomía de Cataluña é un texto que hai que apoiar, logo de ser aprobado polo Parlamento de Cataluña, polo Congreso de Deputados español e polo Senado –nos tres casos por maioría absoluta– e logo de ser aprobado en referendo do pobo de Cataluña, aínda que o Tribunal Constitucional –órgano moi cuestionado– poida dicir o que quixer, os reitores e a clase política o que teñen que facer é aplicalo. Por exemplo, o seu artigo 35 que, en primeiro lugar, di que hai que garantir os dereitos lingüísticos do alumnado, e reitero neste punto o dito con anterioridade: é difícil garantir tales dereitos se cando se expresan en calquera das dúas linguas oficiais e o profesorado non entende ningunha ou algunha destas dúas linguas. Isto é, hai que garantir que todo o profesorado entenda as dúas linguas oficiais que hai en Cataluña. Tampouco se aplicou outra epígrafe do mesmo artigo 35 que establece que o catalán debe utilizarse normalmente como lingua vehicular da aprendizaxe no ensino universitario.

Eu preguntolle á clase política catalá: que significa este artigo?, como o interpreta? Nestes momentos en Cataluña a media xeral é que, aproximadamente, o 66% das clases se imparten en catalán e o 33% restante en castelán. Son datos aproximados, que reflicten a realidade lingüística da Universidade de Barcelona, aínda que tamén hai universidades, caso da de Xirona ou da Rovira i Virgili, en que quizais as porcentaxes son máis elevadas. No entanto, tales cifras varían en función das disciplinas, de modo que as maiores porcentaxes de docencia en catalán teñen lugar na área das ciencias da educación –facultades de Biblioteconomía, Formación do Profesorado e Pedagogía– e mais na área das denominadas ciencias experimentais e matemáticas –facultades de Bioloxía, Física, Xeoloxía, Matemáticas e Química–. En ambos os casos a docencia en catalán rolda o 80%. Por contra, as porcentaxes máis baixas (40-50%) prodúcense na área das ciencias xurídicas, económicas e sociais –facultades de Ciencias Económicas e Empresariais, Dereito e Estudos Empresariais⁵–.

A seguinte pregunta que se nos presenta é esta: utilizar a lingua catalá normalmente como lingua vehicular e de aprendizaxe nun 66% das clases é o correcto? Ao mellor a

⁵ Os últimos datos dispoñibles, correspondentes ao curso 2004-05, pódense consultar en <<http://www.ub.edu/sl/ca/socio/docs/dades04-05.pdf>>

resposta é afirmativa e non cómpre máis traballo normalizador... Mais, é correcto que das máis de cen licenciaturas que hai en Cataluña só tres se poidan facer integramente en catalán? (un par delas na Universidade de Vic –universidade privada– e outra na Universidade de Barcelona⁶). Á marxe destas tres ofertas, nas demais carreiras non é posible realizar todos os estudos superiores en catalán. Descoñezo se o obxectivo do Goberno vai nesta dirección ou é mellor que haxa máis presenza do catalán e o alumnado poida escoller. Teñamos en conta que non contamos con itinerarios lingüísticos e, por tanto, o profesorado ten liberdade para escoller a lingua da docencia, o cal significa que sexa practicamente imposible realizar uns estudos universitarios integramente en catalán, un dereito que ao mellor tamén lle habería que recoñecer ao alumnado.

Insisto que a miña pregunta vai dirixida á clase política. Quizais a resposta é que se chegou a un nivel de normalización óptimo e a unha presenza da lingua catalá satisfactoria, co cal non habería máis discusión.

Outra pregunta máis: forman parte do ensino universitario os mestrados, os posgraos, o doutoramento? Persoalmente coido que si, e se así for, como aplicarmos daquela que o catalán ten que ser a lingua vehicular e de aprendizaxe? Reparemos en que nestes estudos a súa presenza é mínima, pois a maior parte dos mestrados e dos posgraos son impartidos en castelán e inglés, e é máis, o propio Goberno da Generalitat pide que se inclúa neles a lingua inglesa. Daquela, outro reto importante pasa por sermos coherentes, aplicarmos o Estatuto e sabermos que significa ou que implica o seu artigo 35.

O dito até agora corresponde ao ámbito da docencia. Canto ao da investigación –seguramente no ámbito galego acontece o mesmo–, aquí tamén hai unha certa incoherencia ou hipocrisía, pois en Cataluña é imposible ter unha traxectoria investigadora universitaria oficialmente escrita en catalán. O catalán é unha lingua cun prestixio investigador case nulo. Daquela, no ámbito da investigación hai que percorrer moitísimo camiño: é imposible facer investigación en catalán e obter os tramos de investigación –os sexenios– que outorga o Ministerio, que é a investigación oficialmente recoñecida. Como vicerreitor responsable da política lingüística da Universidade de Barcelona teño recibido numerosas queixas de membros do profesorado que lle piden os sexenios de investigación ao Ministerio e non obteñen unha resposta positiva. Os argumentos non son precisamente polo contido dos artigos presentados, senón, por

⁶ No caso de Biblioteconomía hai a posibilidade de que o 95% das aulas sexa en catalán.

así dicilo, polo envoltorio; isto é, basicamente, e entre outras cousas, pola lingua en que están escritos estes artigos.

Nova pregunta. Dentro duns días celebraremos o trixésimo aniversario da Constitución española de 1978, escoitaremos falar sobexamente dela, un texto xurídico que parece un texto sagrado... A Constitución española establece que España é un Estado plurilingüe. Daquela, por que non se recoñece a investigación escrita nunha das linguas cooficiais que hai en España? Non estamos tan a favor da Constitución española? Pois apliquémola e realmente convertamos España nun Estado plurilingüe. Que o persoal investigador catalán poida investigar en lingua catalá, o vasco en lingua vasca, o galego en lingua galega, de modo que a investigación sexa analizada en función da súa calidade e independentemente de cal sexa a lingua en que estiver escrita. Isto con certeza parece misión posible, mais aínda é máis grave o feito de que para os sexenios de investigación que recoñece a Generalitat de Cataluña se apliquen os mesmos criterios que o Ministerio. Por tanto, o Goberno catalán, os responsables de política lingüística e universidades de Cataluña, que como dixen pertencen a ERC, tampouco recoñecen a investigación escrita en lingua catalá. Como é que a Generalitat de Cataluña, o Goberno de Cataluña, non recoñece a investigación escrita na lingua propia do país? Inexplicable.

Porén si resulta evidente que as teses de doutoramento, os artigos etc. non se escriban en lingua catalá. En concreto, na Universidade de Barcelona deféndense cada ano unhas 500 teses de doutoramento, das cales aproximadamente un 32% están redactadas en catalán e un 60% en castelán (o resto corresponden a outras linguas, caso do inglés).

Reivindico desde aquí –deixando á parte o Ministerio, malia termos un secretario de Estado de Universidades que foi reitor meu durante varios anos– que como mínimo a Generalitat recoñeza a investigación escrita en lingua catalá.

Outra cuestión é o multilingüismo que ao parecer comportará o novo marco do Espazo Europeo de Ensino Superior. Pódese ver como unha oportunidade, aínda que hai que ser conscientes de que ninguén sabe o que significa o multilingüismo nas universidades. Mesmo textos serios que abordaron a cuestión resultan moi ambiguos canto á definición de multilingüismo, canto a quen son os seus suxeitos, canto a cales son os seus parámetros para o medirmos... Sexa como for, o que si hai que evitar é que o multilingüismo sirva para afastar as linguas minoritarias ou minorizadas, caso da lingua catalá, circunstancia que está a pasar nestes momentos. Non se ve o novo marco como unha oportunidade para a potenciar, senón para a afastar. Agardemos que o rumbo mude neste sentido.

Recapitulando, simplemente esixo, á vista da normativa, do Estatuto, das leis, dos regulamentos, dos estatutos universitarios, dos planos de política lingüística, que se apliquen; xa non se trata de reivindicar dereitos, senón de aplicar a normativa vixente. De non o facer, estarémonos equivocándonos. Por tanto, se hai que recoñecer a investigación escrita en lingua catalá, como establecen normativas múltiples, pois que se recoñeza. En definitiva, non se aplica a normativa vixente, hai moito discurso, mais moi pouca práctica.

Como retos dentro das universidades salientaría telegraficamente uns cantos aspectos. Son importantes, en materia de política lingüística universitaria, as relacións que manteñamos co departamento autonómico de Universidades, pois hai unha comisión de política lingüística en que nos reunimos todos os vicerreitores con responsabilidades en política lingüística. Son moi importantes tamén –á vista da inoperancia dos responsables políticos en materia universitaria– as relacións entre as universidades catalás para impulsarmos a política lingüística universitaria. A nosa experiencia neste sentido é moi positiva. Tamén é importante a participación en redes de universidades como a denominada Xarxa Vives d’Universitats, unha rede de universidades dos territorios onde se fala catalán –País Valenciano, Cataluña, Illas Baleares, Andorra e Perpignan– que suma un total de 20 universidades e que conforma unha potente, por así dicilo, comisión de política lingüística. Así mesmo, é importante a colaboración de determinadas institucións, caso do Institut d’Estudis Cataláns e institucións múltiples do ámbito cultural, como pode ser Ómnium Cultural, que actúan en Cataluña en defensa da lingua catalá e que tamén, coido, poden incidir moito máis na política lingüística das universidades.

Xa dentro das universidades, e en primeiro lugar, engadiría que a política lingüística se caracteriza por ser unha política moi transversal. É unha política para a que, ao meu entender, os equipos reitorais deben nomear unha persoa responsable, isto é, unha vicerreitoría responsable da política lingüística en que como tal figure no propio nome para unha maior identificación de quen é o responsable político da política lingüística que se impulsa desde a universidade. É, insisto, unha política moi transversal porque afecta, como saben, á política académica, á política internacional, á política de profesorado, á política de investigación etc., mais debe haber un responsable de política lingüística en cada universidade que así poida ser identificado por parte da comunidade universitaria. Alén disto, é fundamental que o reitor ou a reitora da universidade teña unha mínima sensibilidade lingüística. Falo por experiencia propia, e afortunadamente debo dicir que os reitores que eu mesmo tiven como vicerreitor –un total de tres– tiveron unha sensibilidade lingüística bastante elevada, o cal facilita bastante o labor. É tamén moi transversal por lle afectar a outras vicerreitorías e por requirir a partici-

pación doutros órganos da universidade, caso das xerencias universitarias. Se dentro da xerencia universitaria hai un responsable dos servizos lingüísticos das universidades isto facilita moito as cousas, pois hai unha interlocución entre a parte política e a parte xerencial dentro das universidades en materia de política lingüística.

Reparemos en que agora mesmo o Goberno catalán está a impulsar, descoñezo se tamén ocorre o mesmo en Galicia, un modelo de financiamento das universidades por obxectivos, o cal implica que tamén haxa obxectivos lingüísticos. Por exemplo, xa a partir de 2009, se as universidades aumentan a porcentaxe de docencia en catalán, se incrementan o número de participantes nos programas de acollemento lingüístico de alumnado foráneo ou se fomentan o inglés ou calquera outra lingua estranxeira recibirán máis cartos e, en definitiva, contarán con maiores recursos. Hai, por tanto, uns obxectivos lingüísticos que activaron por así dicir as xerencias universitarias, de modo que agora xa estas toman un pouco máis en serio a política lingüística universitaria. É importante, por suposto, que haxa unha xerencia tamén sensible a estas cuestións.

É fundamental a participación das facultades: na Universidade de Barcelona hai 19 centros con cadansúa comisión de política lingüística, que actúan de xeito coordinado e, á súa vez, desde a Vicerreitoría se manteñen con elas até tres reunións anuais de carácter ordinario para lles trasladar as políticas lingüísticas que se están a impulsar nos distintos ámbitos. Por tanto, esta participación dos centros no pulo á política lingüística universitaria, sexa a través dos equipos decanais, sexa a través do profesorado que pertence á comisión de política lingüística, fai un labor sumamente importante.

Tamén é importante, para alén do xa dito, que haxa unha comisión de política lingüística delegada do Consello de Goberno da universidade, do mesmo xeito que hai unha comisión de doutoramento, unha comisión académica, unha comisión de profesorado... Así ocorre na Universidade de Barcelona, cuxa composición é plural, ten carácter executivo (as súas decisións aplícanse), o seu funcionamento é áxil e resulta coñecida (publícanse todas as actas das tres reunións anuais ordinarias que se celebran ao longo do ano). En resumo, resulta fundamental a implicación da xerencia e dos centros, e a creación dunha comisión delegada.

Outro aspecto clave é a información e a participación da comunidade universitaria, basicamente a participación do alumnado, pois sempre nos traslada reivindicacións en materia de política lingüística, sobre todo en período electoral, e o ideal é conseguirmos a súa implicación no impulso da política lingüística co fin de que participe na

comisión de política lingüística delegada e mais na comisión de política lingüística do seu centro. Só así cando houber algún problema en materia de política lingüística ou cando se impulsar unha política lingüística difícil, o alumnado servirá de apoio, pois cómpre ter en conta, ademais, que a maioría das medidas en política lingüística lles afectan basicamente aos alumnos e ás alumnas e van no camiño de satisfacer os seus dereitos lingüísticos.

Igualmente cómpre implicarmos distintas unidades e órganos na medida en que os servizos lingüísticos tamén se relacionan con outras unidades universitarias. No noso caso a relación é extraordinaria: os Servizos Lingüísticos da Universidade de Barcelona dispoñen dun gran prestixio dentro da Universidade, o cal é moi importante co fin de que as distintas unidades académicas ou de Relacións Internacionais valoren o labor que desde eles se leva a cabo. É clave, pois, nesta implicación, esta relación horizontal entre distintos servizos da universidade.

Así mesmo, gustaríame ver unha maior implicación dos consellos sociais das universidades no impulso das políticas lingüísticas. Se os consellos sociais das universidades pretenden ser o órgano de relación e de participación da sociedade dentro da universidade, daquela desexo que vaian alén dunha supervisión e aprobación de cuestións simplemente económicas e patrimoniais, e realmente sexan uns órganos de participación da sociedade dentro da universidade, cando ademais o que reclama a sociedade catalá é que o catalán sexa unha lingua de prestixio dentro da universidade. Certamente no caso da Universidade de Barcelona hai moi pouca implicación, polo que o desexable sería contar con ela, especialmente agora cando a comezos de 2009 se reforme a LUC e os consellos sociais van ter un maior protagonismo na vida cotiá das universidades.

Finalmente, desexo rematar falando, outra volta, dos servizos lingüísticos. Estou convencido de que se chegamos a onde chegamos en materia de política lingüística nas universidades catalás é grazas aos servizos lingüísticos. É fundamental ter uns servizos lingüísticos nas universidades, sen eles non se tería realizado absolutamente nada. No noso caso dispomos de 30 persoas –teñamos en conta que somos a universidade máis grande de Cataluña– e que pasaron de ser servizos lingüísticos de lingua catalá a ser multilingües, pois nestes momentos estamos a aplicar políticas multilingües, aínda que o catalán, claro está, segue a ser a súa prioridade. Desexo deixar constancia do seu magnífico funcionamento nas súas tres áreas de traballo: asesoramento, formación e dinamización.

Canto á formación, pensemos que cando se lle esixe ao profesorado o coñecemento das dúas linguas oficiais e que acredite, por tanto, o coñecemento do catalán, isto significa activar os servizos lingüísticos. Desde que aplicamos o criterio que establece para concursar na Universidade de Barcelona a acreditación do coñecemento da lingua catalá, levamos convocadas unhas 300 prazas de profesorado (catedráticos, titulares, contratados permanentes...). En todas elas hai que acreditar ese coñecemento, de modo que para pasar de titular a catedrático non abonda con ser xa profesor da Universidade de Barcelona se non se acredita tal coñecemento. Por tanto, houbo unha tarefa difícil consistente en formar a todos aqueles que necesitaban formación e todos así o acreditaron.

Conseguiuse, ademais, unha cuestión fundamental en Cataluña: demostrar que a principal universidade catalá –a Universidade de Barcelona– conseguiu acreditar neste período 350 persoas (levamos 1000 desde o ano 1998) a través dos servizos lingüísticos (hai outras vías); conseguimos tamén durante estes catro anos en que aplicamos este criterio sermos a universidade catalá que máis profesorado estranxeiro contratou. Isto é simplemente extraordinario. Contratouse profesorado de Marrocos, Rusia, Italia, Gran Bretaña, EUA... de xeito permanente e coa acreditación da lingua catalá. Por tanto, non é misión imposible e, ademais, con isto contradíse que a esixencia do catalán sexa un freo á internacionalización, pois somos a universidade, seguindo todos os parámetros, máis internacional que hai en Cataluña.

Contradíse, tamén, que se free o impulso científico da universidade. Non ten valor o aserto de que algúns grandes científicos que poderían ir á Universidade de Barcelona cando se se lles esixe o catalán talvez non acepten. Insisto, é a universidade que máis profesorado estranxeiro contratou e segundo indicadores internacionais, xa non os indicadores cataláns nin os da propia Universidade, é a primeira universidade en produción científica. Engado un dato máis: basicamente esta produción científica realízana estas facultades que presentan un 80% das clases en catalán. Por tanto, a investigación faise en inglés, en francés, en italiano... Mais que ninguén equipare ou relacione a esixencia dunha lingua como o catalán co freo á internacionalización, á presenza de profesorado estranxeiro (contratamos máis que outras universidades sen tal requisito), ou co freo á produción científica. Ora ben, todo isto esixe que os servizos lingüísticos se impliquen e faciliten as cousas. Hai normativa, aplicámola e despois facilitamos as cousas, de tal xeito que se ofreceu formación intensiva, traballouse nos formatos dos exames, das probas, houbo clases particulares mesmo nas fins de semana, tívose en conta a formación en liña etc.

Implicarmos os servizos lingüísticos e sermos conscientes de que hai que aplicar unha normativa para despois facilitarmos as cousas, isto é o que fixeron os Servizos Lingüísticos da Universidade de Barcelona, cuxo mérito desexo salientar. Aínda poderíamos falar da formación do persoal de administración e servizos e mais do alumnado, mais interesábame salientar aquí a formación para o profesorado que quixer traballar na Universidade de Barcelona.

Respecto á dinamización, somos a universidade con maior número de alumnado estranxeiro de Cataluña, o cal esixe que lle haxa que proporcionar un programa de acollemento e, asemade, significa tamén moita dedicación por parte do persoal dos Servizos Lingüísticos. Neste sentido, estou extremadamente orgulloso do que levan feito durante estes anos. Cada ano, na Universidade de Barcelona 1000 estudantes estranxeiros –dos 2000 que chegan– aprenden catalán e son quen de seguiren as clases de catalán nun mes. Isto novamente é extraordinario, malia non ser fácil. Esixe, sen dúbida ningunha, moita dedicación, e recórrese a bolseiros, á formación de parellas lingüísticas, á implicación do alumnado, dos centros, á información constante, á formación... Por tanto, tampouco neste sentido o catalán é unha barreira, senón que é unha oportunidade. O estudantado estranxeiro, por exemplo, pode estudar Medicina nun dos hospitais máis prestixiosos de España –o Hospital Clínico de Barcelona– e non só aprende a disciplina, senón que tamén cando menos acaba entendendo outra lingua.

Finalmente, mencionarei o asesoramento lingüístico e a procura da calidade lingüística, pois non todo o profesorado nin toda a documentación teñen de entrada unha calidade lingüística correcta; por tanto, aquí hai igualmente unha actividade dos Servizos Lingüísticos moi importante. Nestes momentos o asesoramento é multilingüe e estanse a traducir moitos documentos, mais en todo caso a lingua oficial de comunicación da Universidade é a lingua catalá e toda a documentación debe estar ben escrita.

Esta é unha actividade de 30 persoas estables, máis unhas 30 persoas colaboradoras case permanentes dentro dos Servizos Lingüísticos. Insisto, é sumamente importante que a Universidade lle dea prioridade a este servizo se é que realmente non só quere aplicar a normativa en materia de política lingüística. Se se quere tentar que o catalán, neste caso, sexa unha lingua de prestixio, cómpre facilitar as cousas, que é o que conseguimos cos Servizos Lingüísticos da Universidade de Barcelona.

Remato xa afirmando que o pulo da política lingüística aínda ten moito camiño por percorrer, pois hai poucas directrices en materia de política lingüística universitaria.

Gustaríame que os nosos responsables políticos nos ofrecesen modelos de política lingüística universitaria e non este caos que hai actualmente nas universidades catalás, en que cada unha fai o que pode sen maior coordinación.

Reitero que se trata dunha política moi transversal que require a implicación de moitas vicerreitorías, mais en todo caso a responsabilidade última é da vicerreitoría encargada da política lingüística e, así mesmo, da implicación do reitor, pois como noutros ámbitos de xestión, en materia de política lingüística cómpre ás veces facer un exercicio de funambulismo político que se se ten o apoio do reitor resulta máis fácil e estable. E reitero tamén que é transversal no sentido de que debe contar coa implicación das distintas unidades universitarias. En todo caso, sexa como for, a clave da política lingüística das universidades catalás e o seu éxito, pois son da idea de que se pode falar de éxito no caso catalán, é atribuíble basicamente aos servizos lingüísticos das nosas universidades. Todos se coordinan, manteñen unha relación extraordinaria entre eles, todos se reúnen. Penso que o reto que temos a respecto do multilingüismo e como conxugalo co impulso da lingua catalá é un reto que debemos traballar todas as universidades co apoio deste factor clave que son os seus servizos lingüísticos.